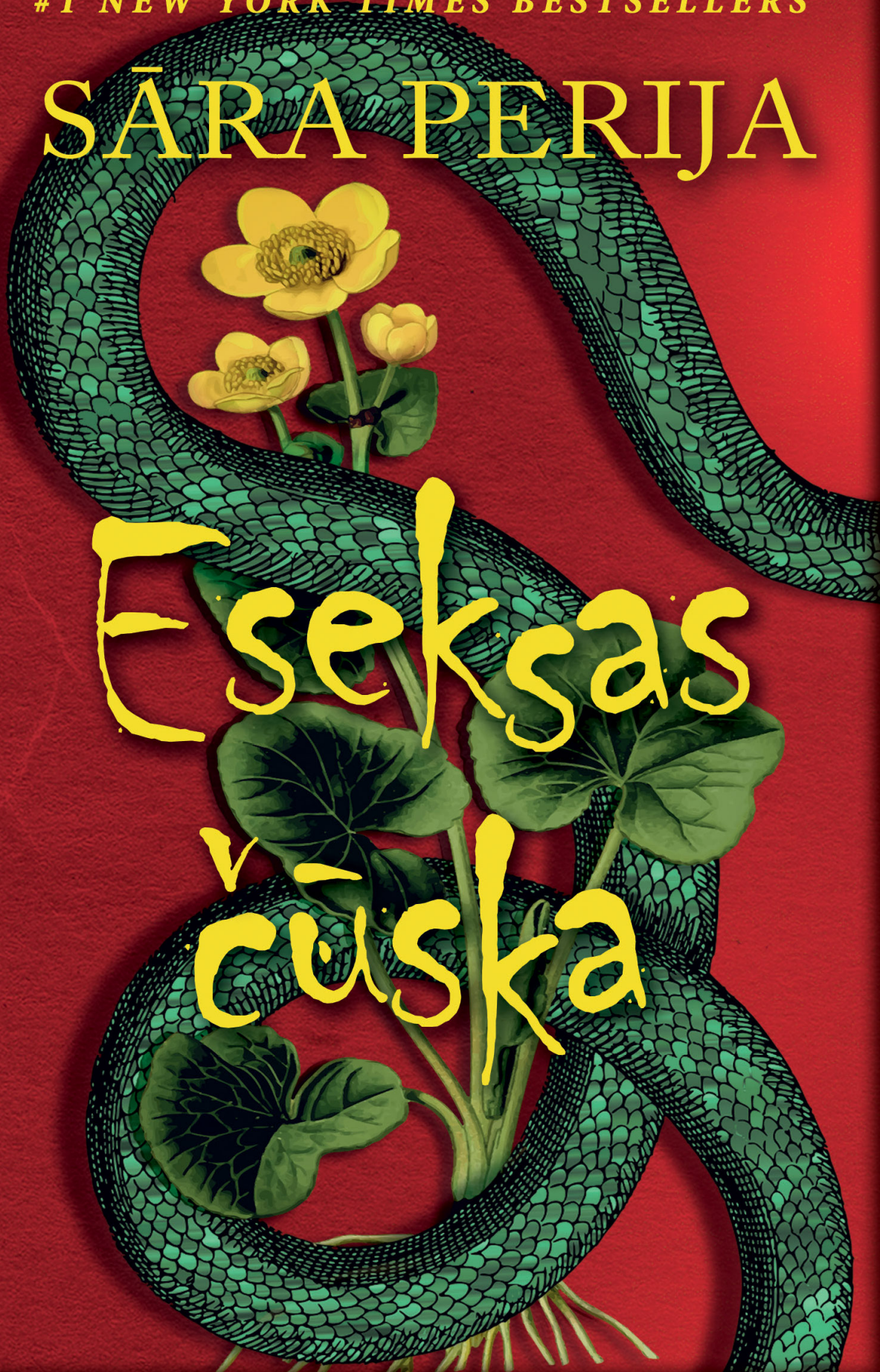

#1 NEW YORK TIMES BESTSELLERS

SĀRA PERIJA

Eseksas
v
cūska

SĀRA PERIJA

Eseksas
čūska

SARAH PERRY

The
Essex Serpent

SĀRA PERIJA

Eseksas
čūska

KONTINENTS
RĪGA

UDK 821.111-31
Pe 565

Copyright © 2016 Sarah Perry
The moral right of the author has been asserted
All rights reserved

Sāras Perijas romāna "Eseksas čūska"
publicēšanas tiesības pieder
"Apgādam "Kontinents""

No angļu valodas tulkojusi Ingūna Jundze
Vāka noformējums latviešu valodā "Apgāds "Kontinents""

ISBN 978-9934-25-073-6

© Tulkojums latviešu valodā,
mākslinieciskais noformējums,
"Apgāds "Kontinents"", 2022

VECGADA VAKARS

Debesīs spīd pilns, apaļš mēness, tā seja ir salta un vienaldzīga. Pa Blekvoteras upes krastu soļo jauns vīrietis. Aizejošo gadu viņš ir aizskalojis ar lielu daudzumu alkohola, viņš ir dzēris, līdz acīs sāka kost un kuņģis protestējot sažņaudzās, spožās gaismas un apkārtvaldošā kņada viņu jau ir nogurdinājusi.

– Es tikai aizstaigāšu līdz ūdenim, – viņš pateica un noskūpstīja vistuvāk esošo vaigu. – Atgriezīšos, pirms zvani vēstīs par pusnakti. – Tagad viņš skatās uz austrumiem, uz upes straumi estuārā. Drīz gaidāms paisums. Ūdens ir lēns un melns, viļņos viz baltas kaijas.

Ir auksts, un viņam vajadzētu to just, bet viņš ir alus pilns, un mugurā viņam ir labs, biezs mētelis. Apkakte šķiet asa, tā kļaujas pie ādas, viņš ir piedzēries, viņam liekas, ka mētelis viņu žņaudz, mēle ir sausa. “Iešu nopeldēties,” viņš nodomā. “Tad es jutišos brīvāk.”

Viņš novirzās no takas un apstājas. Vientuļš stāvs krastā, kur tumsas ieskautos muklājos, visi strauti gaida paisumu.

– Es pacelšu kausu, – viņš nodzied savā patīkamajā baznīcas tenorā un tad iesmejas. Iesmejas arī kāds cits.

Viņš atpogā mēteli, attaisa to vaļā, bet ar to vien ir par maz. Viņš vēlas sajust vēja aso pletni uz savas ādas. Viņš pieiet tuvāk ūdens malai, izbāž mēli un izgaršo sāļo gaisu. “Jā, es nopeldēšos,” viņš atkal nodomā un nomet mēteli uz muklāja dubļiem. Galu galā šī jau nebūtu pirmā reize. Zēnībā, labā kompānijā tas jau ir darīts – tāda dižošanās pusnaktī – pelde brīdī, kad Vecā gada dzīvība izdziest Jaungada plaukstās. Pagaidām vēl ir paisums, vējš ir pierimis, Blekvotera nav draudīga. Padodiet viņam glāzi, un viņš izdzers to sausu – visu to sāļumu, gliemežvākus, austeres un kas nu vēl tur ir...

Bet piepeši kaut kas mainās. Vai nu gaisā, vai ūdenī... estuārs sakustas. Liekas (viņš pasper dažus soļus uz priekšu), ka ūdens virsma pulsē un trīs. Un tad atkal kļūst gluda un rāma. Tomēr jau drīz atkal sakustas, kā sarāvusies no pieskāriena. Viņš iet tuvāk, pagaidām baiļu vēl nav. Kaijas cita pēc citas paceļas gaisā, un pēdējā, projām dodoties, debesīs atstāj mulsuma pilnu kliedzienu.

Ziemas saltā dūre skarbi triecas pret viņa skaustu. Viņš sajūt, kā aukstums iziet cauri kreklam līdz pat kauliem. Alkohola radītais siltums un prieks ir pagאים. Viņš ir viens šajā melnumā un sāk justies neomulīgi. Viņš meklē savu mēteli, bet mēness ir paslēpies mākoņos, un tumsa padara viņu aklu.

Viņš elpo lēni, gaiss liekas pilns ar sīkām adatiņām. Piepeši viņš apjauš, ka zem kājām ir netikams miklums, liekas, ka ūdeni kāds ir aizstājis ar muklāja dubļiem.

“Nekas, nekas. Tas nav nekas tāds,” viņš domā, pūlēdamies sakopot drosmi, bet jau atkal redz to pašu. Mirklis rāmuma kā fotogrāfijā, bet tam seko spēja, nevienmērīga kustība, kas noteikti nav plūdmaiņu izraisīta. Viņš

domā, ka redz – un patiešām redz – aizlokāmieš kaut ko milzīgu, tumšu un zvīnām klātu. Īss mirklis, un tas jau ir pazudis.

Viņš stāv tumsā, un tagad viņu ir pārņēmušas bailes. Te kaut kas ir. Viņš to sajūt. Tas nogaida. Nepielūdzams, milzīgs, ūdenī dzimis, un nenovērsdamies vēro viņu. Tas snauz kaut kur dzīlēs un tad paceļas uz augšu. Vīrietis iztēlojas, kā tas šķeļ vilņus, kāri ieelpodams gaisu, izsmaržodams to.

Viņš ir pilnīgi baiļu varā, liekas, ka sirds ir apstājusies pukstēt. Šajā vietā un mirklī viņš tiek saukts pie atbildības, viņš tiks sodīts, tiks tiesāts. Kāds grēcinieks gan viņš ir bijis, cik melns traips ir viņa dvēselē. Viņš jūtas izpostīts, viņam liekas, ka viss labais viņā ir pazudis. Nav nekā, ko izmantot sevis aizstāvībai. Viņš palūkojas uz Blekvoteru un jau atkal redz to pašu – kaut kas šķeļ ūdens virsmu, tad atkal pazūd. Jā, tas visu laiku ir bijis turpat, gaidījis un beidzot ir viņu atradis.

Viņš piepeši sajūtas pārsteidzoši mierīgs. Galu galā taisnīgai tiesai ir jānotiek un viņš labprātīgi atzīst sevi par vainīgu. Tikai nožēla vien, nekādas grēku izpirkšanas, tikai tas, ko viņš ir pelnījis.

Piepeši pamostas vējš, iztramda mākoņus, norauj aizsegu mēnesim, un tas kautrīgi palūkojas apkārt. Gaisma ir skopa, tomēr mierinoša. Lūk, arī mētelis, pat ne jarda attālumā, tiesa apakšmala ir dubļaina; atgriežas kaijas. Tagad viņam liekas, ka šī situācija ir bijusi absurda.

Uz takas virs viņa atskan smiekli. Meitene un viņas puisis, abi svētku drēbēs. Viņš pamāj tiem abiem un uzsauc: – Es esmu šeit! Esmu šeit!

“Jā, es esmu šeit,” viņš nodomā. “Esmu šajā mukulājā,

ko pazīstu labāk nekā pats savas mājas, pamazām tuvojas paisums, un nav nekā tāda, no kā būtu jābaidās.”

“Kaut kas milzīgs!” viņš prātā nosaka un pasmejas pie sevis, apreibis no atvieglojuma. “Itin kā te vispār varētu būt vēl kaut kas cits, izņemot siļķes un makreles!”

Blekvoterā nav nekā biedējoša, un viņam nav nekā, ko nožēlot. Bija tikai mulsuma mirklis tumsā un pārāk daudz alkohola.

Ūdens tuvojas viņam. Tas atkal ir viņa senais kompanjons. Lai to apliecinātu, viņš pavirzās uz priekšu, saslapina apavus, paceļ augšup rokas. – Es esmu te! – viņš iekliek, un viņam atsaucas kaijas. “Tikai ātri nopeldēšos,” viņš nodomā. “Veco labo laiku vārdā.” Viņš smie damies novelk kreklus.

Dimd zvani, vecais gads aiziet, vietā stājas jaunais. Ūdens dzīlēm ir tumsas seja.

PIRMĀ DAĻA,

DĪVAINAS ZIŅAS NO ESEKSAS

JANVĀRIS

1

Drūmā dienā pulksten vienos Griničas observatorijā nokrita laika bumba. Griničas meridiāns bija apledojis, un ledus bija arī uz plato baržu takelāžas kuģu pilnajā Temzā. Kapteiņi atzīmēja laiku un ūdens dziļumu, noregulēja sārtās buras preti ziemeļaustrumu vējam; bija jāpiegādā dzelzs krava Vaitčepelas metāllietuvei, kur skanēja darba dūna, bet laika bija pavisam maz. Nūgeitas cietumā ieslodzītie izcieta savu soda laiku, un Strendas kafēnīcās savu laiku izšķieda filozofi. Laiks bija zudis tiem, kuri vēlējās, kaut pagātne būtu tagadne, un laiks riebās tiem, kuri vēlējās, kaut tagadne jau būtu kļuvusi par pagātņi. Svētā Klementa baznīcā zvani skandēja melodiju "Apelsīni un citroni", bet Vestminsteras zvans klusēja.

Laiks bija nauda Londonas Karaliskajā biržā, kur cilvēki pavadīja pēcpusdienu aizvien rūkošās cerībās izdabūt kameļi caur adatas aci. Holbornbārsā liels, ar elektrību darināmais galvenais pulkstenis norīkoja zvanīšanai savus daudzos palīgpulksteņus. Visi klerki pacēla galvu no savām kantogrāmatām, nopūtās un atkal pievērsās darbam. Čeringkrosroudā laiks pievērsās autobusiem un steidzīgajiem taksometriem, Barts un *Royal Borough* slim-

nīcas palātās sāpes pārvērta minūtes stundās. Vizlija kapelā tika skandēta dziesma: “Birst laika smilšu graudi...” un dziedātāji vēlējas, kaut tās smiltis spētu birt ātrāk. Jardiem tālāk kusa ledus uz kapu kopiņām Banhilfildsā. *Lincoln's Inn* viesnīcā Midltemplas advokāti pētīja savus kalendārus un ieraudzīja, ka noilguma termiņi jau beidzas; Kemdenas un Vulvičas istabās laiks nežēlīgi izturējās pret mīlniekiem, kuri brīnījās, kā gan tik ātri ir kļuvis tik vēls. Bet, pienāks brīdis, kad viņu rētas tiks dziedētas.

Pilsētas otrajā pusē terasēs un īres namos, augstākajā sabiedrībā, pavisam pagrimušās kompānijās un arī pie vidusšķirai piederīgajiem laiks tika pavadīts, izšķērdēts, taupīts un lūgts apstāties. Un visu laiku lija ledus lietus.

Jūstonskvēras un Paddingtonas metro stacijas uzņēma pasažierus, kuri ieplūda tajās kā milzu daudzums neapstrādāta materiāla, kam jātiek apdarinātam un tad izgāztam no veidnēm.

Sērklainas metro vagonā, kas brauca rietumu virzienā, saraustītās gaismas ļāva saskatīt, ka *The Times* nav vēstāms nekas priecīgs, un ejā no kādas somas sūcās saspies-ta augļa miesas. Lietusmēteļi smaržoja pēc lietus, starp pārējiem pasažieriem iespiedies, pacēlis augšup apkakli, doktors Lūks Gerets atkārtoja cilvēka sirds uzbūvi. – Kreisais sirds kambaris, labais sirds kambaris, augšējā dobā vēna, – viņš klusi sacīja, uzskaitīdams uz pirkstiem, cerēdams, ka šāda litānija palīdzēs palēnināt viņa paša sirds ātro skrējieni. Virietis viņam blakus palūkojās augšup, viņš likās uzjautrināts, bet tad paraustīja plecus un novērsās. – Kreisais priekškambaris, labais priekškambaris, – Gerets čukstus turpināja. Viņš bija pieradis pie pētīgām svešinieku acīm, tomēr neredzēja iemeslu pievērst

tam īpašu uzmanību. Viņš bija iesaukts par Mazo dēmonu, jo garumā parasti sniedzās pārējiem vīriešiem tikai līdz pleciem, un viņam bija atsperīga gaita, tā vien likās, ka viņš bez brīdinājuma spēj uzlēkt uz palodzes. Pat tad, kad viņam mugurā bija mētelis, varēja skaidri saskatīt viņa spēcīgos muskuļus, viņa piere bija izvirzīta uz āru, un tā vien šķita, ka tajā tikai ar grūtībām satilpst viņa nevaldāmais intelekts. Melnie mati uz pieres bija nogriezti kraukļa spārna formā, un zem tiem viņa acis izskatījās ļoti tumšas. Viņam bija trīsdesmit divi gadi, viņš bija ķirurgs ar nemitīgi meklējošu, mūžam alkstošu, nepakļāvīgu prātu.

Gaismas dzisa un atkal iedegās, Gereta ceļamērķis tuvojās. Pēc stundas viņam bija jāpiedalās kāda pacienta bērēs, un nebija neviena cita vīrieša, kurš sēru apgērību prastu valkāt ar tādu vieglumu kā Gerets.

Maikls Siborns bija nomiris pirms sešām dienām no rīkles vēža. Šo visu pārņemošo slimību un sava ārsta uzmanību viņš bija pieņēmis ar vienlīdz mazu interesi. Gereta domas gan nebija pievērstas aizgājējam, viņš vairāk domāja par šā cilvēka atraidni, kura (kā viņš pasmaidot nosprieda) droši vien ķemmēs savus nekārtīgos matus vai pamanīs, ka viņas labajai, melnajai kleitai ir iztrūkusi poga.

Tas, kā Kora Siborna pieņēma savu smago zaudējumu, laikam jau bija visdīvainākais, ko Geretam bija nācies redzēt, taču, jau ieradies Folisstrītas mājā, viņš jau zināja, ka ir atgadījies kaut kas nelāgs. Šajās telpās ar augstajiem griestiem valdīja tāda atmosfēra, kas skaidri liecināja par sasprindzinājumu, kurš likās diezgan maz saistīts ar slimību. Toreiz pacientam klājās vēl relatīvi labi, lai gan kra-

vati viņam nācās ap kaklu apvīt dubultā, lai tā pildītu ap-sēja funkciju. Kravate allaž bija no zīda, allaž bālos to-ņos un itin bieži arī pavisam nedaudz notraipīta. Bija grū-ti iedomāties, ka tik izlepis cilvēks kā viņš būtu nejausi pieļāvis šādu izvēli. Lūkam bija aizdomas, ka šādi Maikls Sīborns vēlējas panākt, lai apmeklētāji justos satrauktā-ki. Tā kā Sīborns bija ārkārtīgi tievs, radās iespaids, ka viņš ir ļoti gara auguma. Viņš runāja tik klusu, ka vaja-dzēja pieiet viņam ļoti tuvu klāt, lai saklausītu viņa sacī-to. Sīborna balss bija svelpjoša. Viņš izturējās pieklājīgi, un viņa slimības gulta bija skumju apvīta. Pirmo konsul-tāciju viņš pacieta ar stoisku mieru un atteicās no operā-cijas. – Esmu nolēmis šo pasauli pamest tāpat, kā tajā ie-nācu, – viņš sacīja, papliķējis zīda kravati, kas kļāvās pie viņa kakla. – Bez rētām.

– Nevajag taču lieki ciest, – noteica Lūks, piedāvājot nelūgtus mierinājuma vārdus.

– Ciest! – Šāda doma sirdzējam acīmredzami šķita uz-jautrinoša. – Manuprāt, tā būs pamācoša pieredze. – Un pēc tam piebilda, itin kā nākamā doma gluži dabiski bū-tu nomainījusi iepriekšējo: – Sakiet, vai esat saticis manu sievu?

Gerets bieži atcerējās savu pirmo tikšanos ar Koru Sī-bornu, lai arī šīm atmiņām īsti nedrīkstēja uzticēties, jo tās bija ietekmējuši visi vēlākie notikumi. Tajā brīdī iera-dās viņa, itin kā būtu paaicināta. Viņa apstājās uz sliek-šņa un nopētīja apmeklētāju. Pēc tam viņa pārgāja pāri paklājam, pieliecās un noskūpstīja savu vīru uz pieres, bet pēc tam nostājās aiz viņa krēsla un pastiepa roku uz priekšu.

– Čārlzs Embross man sacīja, ka neviens cits ārsts

mums nederēs. Viņš iedeva man izlasīt jūsu rakstu par Ignācu Šemmelveišu. Ja operējat tikpat lieliski kā rakstāt, mēs visi dzīvosim mūžīgi. – Tik mierinošiem glaimiem nebija iespējams turēties pretī – Gerets iesmējās, palocījās un pastiepa roku sveicienam. Viņas balss bija zema, bet ne klusa. Gerets iesākumā nosprieda, ka viņa runā ar akcentu, kāds bieži piemīt cilvēkiem, kuri nekad ilgi neuzkavējas vienā valstī, bet patiesībā viņai piemita pavisam neliels runas defekts, ko viņa pārvarēja, ilgāk pastiepjot dažus konkrētus līdzskaņus. Viņas tērps bija pelēks, vienkāršs, taču audums vizēja kā baloža kakls. Viņa bija gara auguma, taču ne ļoti slaida. Un viņas acis arī bija pelēkas.

Nākamajos mēnešos Gerets secināja, ka nelielais sapsprindzinājums, kas jautās šajā mājā, pievijoties sandalkoka smaržai un joda izgarojumiem, bija saistīts ar to, ka Maiklam Sībornam, par spīti ārkārtējam sāpēm, piemita nospiedoša ietekme, kurai nebija ne mazākās saistības ar varu, kas parasti piemīt sirdzējiem. Viņa sieva allaž bija gatava atnest vēsas drānas un labu vīnu, allaž tik gatava mācīties, kā vēnā ievadāma šļirces adata, ka likās – viņa ir no galvas iekalusi rokasgrāmatu par sievietes pienākumiem un pedantiski izpildīja tajā rakstīto. Tomēr Gerets ne reizi nepamanīja, ka abu laulāto starpā būtu kaut niecīgākā pieķeršanās vai mīļums. Reizēm viņam pat radās aizdomas, ka viņa patiesībā vēlētos, lai vīra dzīvības trauslā liesmiņa beidzot izdzistu. Reizēm viņš pat bažījās, ka brīdī, kad viņš gatavos šļirci, Kora paaicinās viņu sāņus un sacīs: – Iedodiet viņam vairāk, mazliet vairāk.

Kad viņa pieliecās tuvāk spilvenam, lai noskūpstītu izdilušā vīra seju, viņa to darīja piesardzīgi, itin kā baidī-